

**LIST JEHO SVÄTOSTI BENEDIKTA XVI. BISKUPOM
PRI PRÍLEŽITOSTI UVEREJNENIA APOŠTOLSKÉHO LISTU
MOTU PROPRIO SUMMORUM PONTIFICUM
O POUŽÍVANÍ RÍMSKEJ LITURGIE,
KTORÁ PREDCHÁDZALA REFORME USKUTOČNENEJ ROKU 1970**

Drahí bratia v biskupskej službe, s veľkou dôverou a nádejou vkladám do vašich rúk pastierov text nového apoštolského listu motu proprio o používaní rímskej liturgie, ktorá predchádzala reforme uskutočnenej roku 1970. Dokument je plodom dlhého uvažovania, početných konzultácií a modlitby. Správy a posudky ohľadne tohto dokumentu vytvorené na základe nedostatočných informácií spôsobili nemalý zmätok. Objavili sa navzájom veľmi odlišné reakcie, od veľmi radostného prijatia až po jeho radikálne odmietanie, hoci jeho obsah nebol ešte známy. V opozícii voči tomuto dokumentu sa priamo vynorili dva druhy obáv, ktorými sa chcem podrobnejšie zaoberať v tomto liste. Na prvom mieste je to obava, že sa ním podlomí autorita Druhého vatikánskeho koncilu a že bude spochybnené jedno z jeho základných rozhodnutí – liturgická reforma. Táto obava je však neopodstatnená. Ohľadom toho treba predovšetkým povedať, že misál uverejnený Pavlom VI. a následne zrevidovaný Jánom Pavlom II. v dvoch ďalších vydaniach, je a zostane, prirodzene, riadnou formou (forma ordinaria) eucharistickej liturgie. Avšak posledná redakcia Rímskeho misála, ktorá predchádzala koncilu a bola zverejnená z právomoci pápeža Jána XXIII. v roku 1962 a ktorá sa používala počas koncilu, sa bude môcť používať ako mimoriadna forma (forma extraordinaria) liturgického slávenia. Nie je vhodné hovoriť o týchto dvoch redakciách Rímskeho misála akoby to boli „dva obrady“. Ide skôr o dvojaké používanie jedného a toho istého obradu.

Pokiaľ ide o **používanie misála z roku 1962** ako mimoriadnej formy (forma extraordinaria) liturgie svätej omše, chcel by som upozorniť na skutočnosť, že **tento misál nebol nikdy právne úplne zrušený, v dôsledku čoho zostáva v princípe stále platný.**

V čase zavedenia nového misála sa nezdalo byť nutné vydať osobitné normy pre prípadné používanie predošlého misála. Pravdepodobne sa predpokladalo, že pôjde len o ojedinelé prípady, ktoré by sa riešili namiesto, z prípadu na prípad. Skoro sa však ukázalo, že – predovšetkým v krajinách, v ktorých sa mnohým dostalo vďaka liturgickému hnutiu dôkladnej liturgickej formácie a tiež hlbokej, dôvernej znalosti dovtedajšej formy liturgického slávenia – ostalo veľa osôb naďalej silne pripútaných k tejto forme rímskeho rítu, ktorá sa im od detstva stala dôverne známou. Všetci vieme, že v hnutí vedenom arcibiskupom Lefebvrom sa vernosť starému misálu stala vonkajším znakom odporu; dôvody odštiepenia, ktoré tu vzniklo, sú však oveľa hlbšie. Predsa však si mnohé osoby, ktoré jasne uznali záväzný charakter Druhého vatikánskeho koncilu a ktoré boli verné pápežovi a biskupom, želali opätovný návrat tejto, im takej drahej formy posvätnej liturgie. Došlo k tomu predovšetkým preto, lebo na mnohých miestach sa pri slávení verne nedodržiavali predpisy nového misála, alebo bol dokonca chápaný ako schválenie, ba povinnosť pristupovať k liturgii kreatívne, čo viedlo často k jej deformáciám na hranici únosnosti. Hovorím z vlastnej skúsenosti, lebo aj ja som zažil toto obdobie, poznamenané toľkými očakávaniami i zmätkami. A videl som, ako

hlboko boli svojvoľnými deformáciami liturgie zranené osoby, ktoré boli hlboko zakorenené vo viere Cirkvi. Pápež Ján Pavol II. preto cítil povinnosť zaviesť normatívny rámec pre používanie misála z roku 1962 v motu proprio *Ecclesia Dei* z 2. júla 1988, ktoré však neobsahovalo detailné predpisy, len všeobecne apelovalo na veľkodušnosť biskupov voči „oprávneným želaniam“ tých veriacich, ktorí si žiadali takúto formu rímskeho obradu. V tom čase chcel pápež pomôcť predovšetkým Bratstvu svätého Pia X., aby znovu našlo plnú jednotu s Petrovým nástupcom, usilujúc sa uzdraviť stále ešte bolestivú ranu. Žiaľ, toto zmierenie sa doposiaľ nepodarilo uskutočniť; určitá skupina spoločenstiev však predsa len s vd'ačnosťou využila možnosti tohto motu proprio. Používanie misála z roku 1962 mimo týchto skupín ostalo problematickým, keďže chýbali presné právne normy a to predovšetkým preto, lebo biskupi sa často obávali, že by v týchto prípadoch bola spochybnená autorita koncilu. Ihneď po Druhom vatikánskom koncile sme sa nazdávali, že používanie misála z roku 1962 si bude žiadať len staršia generácia, ktorá s ním vyrastala, no medzičasom sa jasne ukázalo, že aj mladí ľudia objavujú túto formu liturgie, priťahuje ich a nachádzajú v nej pre seba osobitne vhodnú formu, ako sa stretať s tajomstvom Najsvätejšej Eucharistie. Takto vznikla potreba, ktorú v čase motu proprio z roku 1988 ešte nebolo možné predvídať – vytvoriť presnejšiu právnu úpravu. Zároveň majú tieto normy uvoľniť biskupov od povinnosti zakaždým nanovo zvažovať, ako odpovedať na rôzne situácie. Na druhom mieste sa v diskusiách o očakávanom motu proprio vyjadrovala obava, že možnosť širokého používania misála z roku 1962 by mohla spôsobiť neporiadok či dokonca rozkol vo farských spoločenstvách. Aj táto obava sa mi zdá byť reálne nepodložená. Používanie starého misála predpokladá istú mieru liturgickej formácie a ovládanie latinského jazyka; tak jedno, ako aj druhé, nie je veľmi časté. Už z týchto konkrétnych predpokladov jasne vidno, že nový misál určite i naďalej ostane riadnou formou rímskeho rítu, a to nielen z dôvodu právneho nariadenia, ale aj na základe reálnej situácie, v akej sa nachádzajú spoločenstvá veriacich.

Vyskytujú sa, pravdaže, aj krajnosti a niekedy sú s postojom veriacich naviazaných na starú latinskú liturgickú tradíciu nenáležité späté aj spoločenské aspekty. Vaša pastoračná láska a rozvaha nech je vám podnetom a nech vás vedie pri ich náprave. Konečne, tieto dve formy používania rímskeho obradu sa navzájom môžu obohacovať: do starého misála sa môžu a musia zaradiť noví svätí a niektoré nové prefácie. Komisia *Ecclesia Dei* v kontakte s rozličnými ustanovizňami venujúcimi sa starobylej praxi „*usus antiquior*“ to bude skúmať z praktického hľadiska. Pri slávení omše podľa misála Pavla VI. sa môže mocnejšie ako doteraz prejavovať oná posvätnosť, ktorá mnohých priťahuje k používaniu starej formy. Najistejšia záruka toho, aby misál Pavla VI. farské spoločenstvá zjednocoval a aby ho mali v obľube, spočíva v tom, že sa bude omša podľa neho sláviť s veľkou úctou a v súlade s predpismi. To zviditeľní duchovné bohatstvo a teologickú hĺbku tohto misála.

Teraz sa dostávam k pozitívnym dôvodom, ktoré ma motivovali k tomu, aby som prostredníctvom tohto motu proprio aktualizoval motu proprio z r. 1988. Ide o dosiahnutie vnútorného zmierenia v lone Cirkvi. Hľadiac do minulosti, na rozdelenia, ktoré po stáročia zraňovali Kristovo telo, prevláda dojem, že v kritických okamihoch, keď sa tieto rozdelenia rodili, sa zo strany zodpovedných v Cirkvi neurobilo dost' na zachovanie či dosiahnutie zmierenia a jednoty; prevláda dojem, že takéto zanedbania zo strany Cirkvi mali svoj podiel

viny na skutočnosti, že tieto rozdelenia nadobudli trvalú podobu. Pohľad do minulosti nás preto dnes zaväzuje vynaložiť všetky sily na to, aby tí, ktorí skutočne túžia po jednote, mali možnosť v tejto jednote zotrvať alebo ju opätovne nájsť. Na myseľ mi prichodí veta z Druhého listu Korint'anom, kde Pavol píše: „Pre vás, Korint'ania, otvorili sa naše ústa a rozšírilo naše srdce. Nie v nás máte málo miesta, ale vo svojom srdci máte málo miesta... odvd'ajte sa takisto, rozšírite sa aj vy“ (2 Kor 6, 11 – 13). Pavol to hovorí samozrejme v inom kontexte, no jeho výzva sa môže a má týkať práve vo vzťahu k tejto téme aj nás. Rozšírme veľkodušne svoje srdcia, aby mohlo vstúpiť všetko to, čomu samotná viera ponúka priestor. Niet žiadneho protirečenia medzi jedným a druhým vydaním Rímskeho misála. V dejinách liturgie prebieha postupný vývoj, žiadne zlomy. **To, čo bolo pre predchádzajúce generácie posvätné, zostáva posvätným a vznešeným aj pre nás, a nemôže byť odrazu úplne zakázané, či priam odsúdené ako škodlivé.** Pre všetkých je dobré, keď sa bohatstvá, ktoré vyrástli z viery a modlitby Cirkvi uchovávajú a keď sa im dá správne miesto. Prirodzene, na to, aby aj kňazi zo spoločenstiev spätých s používaním starej formy žili plné spoločenstvo (communio) s Cirkvou, nesmú principiálne vylúčiť slávenie podľa nových kníh. Nebolo by to v súlade s uznaním hodnoty a posvätnosti novej formy obrady, ak by ju úplne prestali používať.

Na záver, drahí spolubratia, mi leží na srdci potreba zdôrazniť, že tieto nové predpisy v žiadnom prípade neumenšujú vašu autoritu a zodpovednosť ani pokiaľ ide o liturgiu, ani s ohľadom na pastoračiu vašich veriacich. Každý biskup je v skutočnosti moderátorom liturgie vo vlastnej diecéze (porov. Sacrosanctum concilium, 22: „Sacrae Liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet quae quidem est apud Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, apud Episcopum” – “Rozhodovať o posvätnnej liturgii je oprávnená výlučne cirkevná autorita, totiž Apoštolská stolica, a podľa právnych predpisov biskup”). Nič sa teda neuberá z autority biskupa, ktorého úlohou naďalej zostáva bdieť, aby sa všetko dialo s pokojom a rozvahou. Ak by vznikol problém, ktorý nemôže vyriešiť farár, môže vždy zasiahnuť miestny ordinár, avšak len v plnom súlade s tým, čo je uvedené v nových smerniciach motu proprio. Okrem toho vás, drahí spolubratia, vyzývam, aby ste o tri roky po nadobudnutí platnosti tohto motu proprio napísali Svätej stolici správu o vašich skúsenostiach. Ak by skutočne vyšli na svetlo vážne ťažkosti, budeme hľadať spôsoby, ako ich vyriešiť. Drahí bratia, s vďakou a dôverou zverujem do vašich srdc pastierov tieto stránky i usmernenia tohto motu proprio. Stále si bud'me vedomí slov apoštola Pavla, ktorými sa obracal na presbyterov v Efeze: „Dávajte pozor na seba a na celé stádo, v ktorom vás Duch Svätý ustanovil za biskupov, aby ste pásli Božiu Cirkev, ktorú si získal vlastnou krvou“ (Sk 20, 28). Zverujem príhovoru Márie, Matky Cirkvi, tieto smernice a zo srdca udeľujem vám, drahí spolubratia, farárom i všetkým kňazom vo vašich diecézach, vašim spolupracovníkom, ako aj všetkým vašim veriacim, svoje apoštolské požehnanie.

Dané pri svätom Petrovi 7. júla 2007

BENEDIKT XVI.